

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

2:a årg.

Den 4 Augusti 1901

N:r 45

Återgiftande af text eller illustrationer ur HVAR 8 DAG utan särskild öfverenskommelse förbjudes.

INNEHÅLL: *August Röhss* (med 1 porträtt). »Aftonstämning». Skiss för HVAR 8 DAG af C. C. *Den nya danska ministären* (med 6 porträtt). *En intressant täflan* (med 1 illustration). *Stahlheims turisthotell i Norge* (med 1 illustration). *Gatubilder från de hela dagarne* (med 2 illustrationer). *Järnvägsolyckan vid Forserum* (med 1 illustration). *Den stora fartygs-explosionen å Gäddviken* (med 3 illustrationer). *Konungen på Bygdöutställningen* (med 2 illustrationer). *En unik bro* (med 1 illustration). *Bergielund*. Stockholms botaniska trädgård (med 1 porträtt och 6 illustrationer). *Nattens dröttlning* (med 1 illustration). *Jubileumsfästspelen i Bayreuth* (med 3 illustrationer). *Veckans porträttgalleri* (med 14 porträtt).]

BONNIERS TRYCKERI AKTIEBOLAG, GÖTEBORG, 1901.

AUGUST RÖHSS.

Då man nämner stormännen inom vår kommersiella värld, måste gifvetvis August Röhss komma i allra främsta ledet, både på grund af hans rikedom och på grund af det sällsynt energiska och framgångsrika arbete han som köpman och affärsman uträttat.

Men då August Röhss' namn nämnes, är det likväl i allmänhet knappast hvarken på riksmannen eller på den framstående och skicklige affärsmanen man tänker utan fast mera på den frikostige mecenaten, mannen med det outröttliga konstintresset.

August Röhss är göteborgare, född den 20 juli 1836 och son till grosshandlaren, konsulten och riddaren Wilhelm Röhss d. ä. Han genomgick Chalmerska institutet och Bergskolan samt ägnade sig först åt bergsbruk, åt hvilket hans håg starkt drog honom, men ingick efter faderns död som kompanjon i firman, för hvilken han nu efter broderns, den frikostige donatorns, Wilhelm Röhss' fränfalle är ensam chef.

Utom sitt omfattande arbete i firmans tjänst hinner August Röhss äfven med en mängd förtroendeuppdrag i det allmänna affärslifvet. Så är han ordförande i styrelserna för Göteborgs sparbank, Brandförsäkringsaktiebolaget Svea, Ränthe- och Kapitalförsäkringsanstalten, Handelsföreningens fullmäktige, medlem af styrelsen för Riksbankens afdelningskontor samt af Handels- och sjöfartsnämnden, och han är än vidare som styrelseledamot intresserad i åtskilliga större bolag. Äfven åt det kommunala lifvet och de institutioner, som stå i samband med detta räcka den verksamme mannens krafter till. Så är han sedan flera år tillbaka stadfullmäktig i Göteborg, ledamot i Hamn- och älfstyrelsen samt i styrelserna för Muséet, Arbetareinstitutet, Fattigvården m. fl.

Man ser sålunda, att det är en mindre vanlig verksamhet, som af August Röhss utvecklas i det praktiska lifvet och i det samhälles tjänst hvilket han tillhör. Och dock är det, som sagdt, främst hans kulturella intressen, som fört hans namn vida öfver landet, och bland dessa kulturella intressen främst hans konstintresse, som förmått honom till ett mecenatskap, som i storslagenhet efter våra förhållanden väl söker sin like.

August Röhss är en man med utprägladt konservativ anläggning, och hans konstintresse är också mestadels knutet till den akademiska riktningen inom vår konst; konstnärer sådana som Allan

Österlind, Nils Forsberg m. fl. ha Röhss att tacka för mycket, och ha ju äfven gjort den frikostige konstvännen och fäderneslandet all heder. Och man behöfver ej vandra länge i våra större muséer, förrän man ser de mest talande vittnesbörd på August Röhss' mecenatskap och på hans säkra uppfattning och blick i konstnärligt afseende; i nationalmuseum finnes bl. a. som gåfva från honom Forsbergs väldiga, ypperliga duk »En hjältes död», hvarförutom muséet af Röhss begåfvats med väl ett tusental handteckningar och gravyrer af värdefullaste beskaftenhet. Till sin fädernestads museum skänkte han nyligen Forsbergs senaste stora, imponerande tafla »Gustaf Adolf vid Lützen», och samme målares mäterliga »Akrobatfamilj inför cirkusdirektören», Oskar Björcks »Susanna i badet», Österlinds »Rättfångaren», Brambecks marmorgrupp »Sorg» äro jämte mycket annat likaledes frikostiga gåfvar från honom till fädernestadens konstsamlingar.

År 1894 erhöi Akademiens för de fria konsterna af August Röhss en gåfva af 50,000 kronor att användas till fullbordande af akademiens nybyggnad och konstnärliga utstyrelse i öfrigt under villkor att akademien, sedan dess byggnadslån betalats, årligen skall afsätta 5,000 kr. under tio år, samt använda räntan å det sålunda åter uppnådda ursprungliga kapitalet till något med akademiens uppgift förenligt ändamål. Denna storartade donation tarfvar ju inga kommentarier.

Det är dock icke endast Skön Konst som August Röhss genom sitt rika mecenatskap tillgodogjort, utan äfven Vetenskapen har han hugnat, i det han just i dessa dagar donerat 350,000 kronor till Göteborgs högskola för upprättande af tre nya professorer: i Nationalekonomi och Sociologi, i Geografi och Etnografi samt i Statskunskap med Statistik. Med denna i sanning storslagna donation har August Röhss för all tid fäst sitt namn vid Svensk Vetenskaplig forskning liksom förut redan vid Svensk Konst.

Att en man som uträttat så mycket i det allmännas intresse ej kunnat undgå en mängd yttre erkännanden, är ju klart, och de ha ock rikligen kommit August Röhss till del: så är han bl. a. hedersledamot af konstakademien och ledamot af Vetenskaps- och Vitterhetssamhället i Göteborg, kommandör af I kl. af Vasaorden, R. N. O. samt innehafvare af Akademiens för de fria konsternas stora guldmedalj.

»AFTONSTÄMNING».

Skiss för HVAR 8 DAG af C. C.

Den varma julidagen led mot sitt slut, och lifvade af den svalare temperaturen och tanken på stallets närhet, trafvade kapten Kronbergs svarningar allt hastigare framåt på den präktiga, sörmändska häradvägen, som slingrade sig backe upp och backe ned, mellan björkhagar, sädesfält, skogsdungar och fagra sjöar. Luften var mättad af doften från det nymäjade höet, och öfverallt rådde brådska med slättern.

Därborta vid än hördes slättermaskinens klick! —klick!—klick! — här på utgårdsvallen stackades med full fart, medan arrendatorn å granngården körde in lass efter lass i dånande traf.

Kaptenen körde själf. Han och hans unga fru hade varit på besök i den närbelägna residensstaden, och njöto nu af tystnaden och den behagliga svalkan på hemvägen.

Plötsligt drog kapten Kronberg tömmarne åt sig så häftigt, att hästarne nästan stegrade sig.

»Hallåh! Hvad tusan gör den där, som inte har vett att gå ur vägen?»

Midt på vägen stod ganska riktigt en mansperson med utspärrade ben, händerna i byxfickorna, hatten på nacken och kysande med ögonen mot den i guld, purpur och rosenrött praktfullt skimrande aftonhimlen.

»Kors, det är ju Fenger!» utropade fru Marie. »Hvad i all världen gör herr Fenger?!»

Den anropade ryckte till, då hästhufvudena nära nog snuddade vid honom, sprang åt sidan, ryckte af sig hatten och sade helt förvirrad:

»Hvad jag gör? Jo — jag — jag går och söker mig en aftonstämning.»

»Jaså — en aftonstämning», sade kaptenen.

»Nå — har herr Fenger fått rätt på någon sådan ännu?»

»Nej, tyvärr! Det är minsann ej så lätt, då man förätit sig på bräckt skinka och bondbönor, och sedan spelat krocket med småbarnen.»

»Nå ja, skinkan och bondböorna äro då sannerligen ingenting att förakta. Och hvad den här välsignade »stämningen» angår, så titta bara dit bort.»

Och Kronberg pekade med piskskafvet nedåt den så kallade Sjöängen.

Där hade arbetet för dagen just slutat; pigor och drängar samlade under muntert glam ihop sina matsäckskorgar och redskap; den gamle rättaren stod med hatten i ena handen, torkande sin panna med andra handens afvigssida, under det han helt belåtet betraktade de långa rader af stora hövolmar, hvilka sträckte sig ända ned till den lilla sjön, hvilken låg där så spegelklar, att alla strandens träd och buskar tycktes stå rätt upp och ner i dess djup. Bakom björkarne på udden sände solen ut de sista, gyllene strålknippen, silande genom det fina löfverket, och äfven hela den praktfullt skiftande kvällshimlen återspeglades i vattnet. Öfver detsamma sköto svalorna blixtsnabbt kors och tvärs. I den närbelägna hagen kommo de brokiga korna tågande före mjölkningen i en lång rad — och öfver vattnet genom den stilla luften, ljödo klocktoner från den midt emot liggande, lilla kyrkan, ringande till hälgemål. Dagens hetta, arbete, släp var slut — frid, svalka och ro förunnades hela naturen.

»Ja — målare är jag nu inte och inte just någon »stämningmänniska» håller — men känna och se, att allt detta är skönt och hjärtevärmande — det kan jag ändå! Välkommen efter, herr Fenger — jag tror, att hustru min tänker bjuda på kräftor i kväll.»

En klatsch med piskan, vagnen rullade af — och där stod vår målare i ett dammoln, störd i sitt sökande efter ett passande stämningmotiv till sin utställningstafla. Han var ej en af de utvalda — tyvärr — han var endast en af de många. Han vistades sedan en månad på kapten Kronbergs natursköna Framnäs för att »söka motiv» och »studera naturen». Hvad han hittills funnit, var ett angenämt hvardagslif med älskvärda människor, god mat och frihet från dagliga bekymmer. Hans artistiska anläggning liksom söfdes och förslöades af all denna lugna vällefnad, allt detta vänliga tillmötesgående, efter år af svält, motgångar och fåfång sträfvan. Missmodigt drog han upp sin skissbok, slog sig ned på en sten och stirrade utåt sjön. Men det gick trögt — han började tvifla på, att han egentligen någonsin skulle lyckas göra något verkligt konstnärligt.

Efter en stund slog han ihop boken, stoppade med en djup suck in pännan, och — gick så hem till kräftorna och det muntra samspråket vid punschen och cigarrerna på balkongen, för att sedan med välbehag sträcka ut sig i den sköna sängen och sofva den rättfärdiges sömn till klockan 9 följande morgon ...

20 grader kallt! Ingen möjlighet att tina upp isblommorna på rutorna i det lilla vindsrummet fyra trappor upp vid Stora Glasbruksgatan på Söder, där Fenger ännu klockan 12 på dagen låg med slutna ögon i sin skralla järnsäng. Kallt var det, och endast några utbrunna kol återstodo i den lilla kaminen, hvilken stod midt ibland utkast, färgtuber, fullkladdade paletter, färgtrasor m. m.

Han var trött på alltsammans, trött på sitt arbete, trött på sig själf. Han insåg alltmera, att

han aldrig skulle bli någon verklig konstnär, att han ej hade den rätta hägen och energien. Var det ens värdt att försöka längre? Var det ej bättre att bränna upp hela »klabbet», och ge sig till plankstrykare eller något dylikt!

Han slog upp ögonen och såg sig omkring.

Därute sken solen klart på en molnfri himmel, och dess gyllne strålar sökte sig väg genom isblommorna på fönstret, så att de fingro ett glänsande rosenskimmer, hvilket kastade sitt återsken öfver hela det torftiga, skräpiga hemmet. Det liknade — ja, vänta — hvad kunde det vara, som det påminde om?

Han stirrade in i det rosiga ljuset, och genom en af dessa oförklarliga idéassociationer, hvilka utan någon väg medverkan liksom draga fram längesedan förgätna bilder och händelser ur själens gömmor, stod plötsligt för hans inre blick den ljufviga juliaftonen för längesedan.

Han såg det så tydligt alltsammans: den nylagna Sjöängen med sina hövolmar, hagen, korna, släuterfolket, gamle Rättar-Anders, den godmodige kaptenen, de glänsande svartingarne — alltsammans belyst af solnedgångens rosiga skimmer, hvars skiftande färgprakt mötte ögat både på himlen och i vattnet. Han rent af kände hödoften och de svala aftonfläktarna, han hörde klockljuden öfver sjön. Allt detta stod nu för honom tydligare, mera innerligt uppfattadt i det ruskiga vindsrummet på den kalla vintermorgonen, än den gången, då kapten Kronbergs piskskafv visade honom på det i lefvande lifvet.

Om han skulle? Om han kunde?

Han rusade upp i en fart och började gräfva i gamla utkast och skissböcker utan att känna hvarken hunger eller kyla: jo där fanns det — fastän endast helt slarvigt nedkastadt på papperet. Dagen därpå funno hans få vänner dörren stängd, och Fenger öppnade icke, oaktadt allt bultande. Dag efter dag satt han framför sitt staffli och arbetade som aldrig tillförne. Och småningom framträdde den varma sommaraftonen, som tog sig dubbelt sommarvarm och ljuf ut i den kalla vinterdagen bland snö och is. Han lefde nu endast för sitt arbete och inlade hela sin själ och varelse i hvarje pänselfdrag. Och vintern och våren gingo.

Kapten Kronberg tittade in i köket, där fru Marie stod och öste upp sin nykokta jordgubbs-sylt.

»Kommer du med till Sjöängen och ser, hur det går med slättern, gumma lilla. Vi träffa kanske vännen Fenger därborta. Det förargar mig verkligen, att han ej ville bo här denna gång... Jag sätter mig och väntar på dig nere vid parkgrunden.»

Borta vid den vackra Sjöängen var allt som för 3 år sedan. Tiden tycktes ha stätt stilla. Vännen Fenger funno de dock ej där. »Har gått till Sjöstugan för att få sin aftonvard», upplyste Rättar-Anders.

Men sitt staffli hade han lämnat kvar med den nu nästan färdiga taflan. Varm och lefvande i färgen, stämningfull och fin i uppfattningen — ett verkligt konstverk!

»Så fick han ändå sent omsider sin »aftonstämning», den hyggelige pojken.»

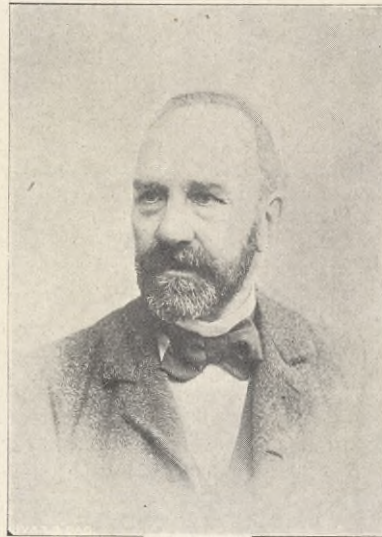
»Nej, Carl, det var icke han, det var *du*, som fann den — den där kvällen — du minns.»

»Det gör detsamma», sade den hederlige kaptenen, »hufvudsaken var, att han härigenom fick sin »gnista» tänd. Ty detta är ett konstverk, gumma lilla, det begriper till och med jag!»

DEN NYA DANSKA MINISTÄREN.

Gamle konung Christian i Danmark har i sin ålders höst måst skifta system: Det så mycket omdebatterade »Provisoriet», som varat allt sedan Estrups dagar, är åtminstone tills vidare en saga blott, och den liberala majoriteten inom Folketinget har drifvit sin vilja igenom. Att det icke var med synnerligen lätt hjärta den 83-årige monarken frångått det system han hittills hållit på såsom varande enligt hans öfvertygelse det för landet bästa, är väl tämligen troligt, men så mycket mera hedrande är det för honom, att han likväl låtit öfvertyga sig, ty faktiskt är, att högern i Danmark var splittrad inom sig själf och att det politiska lifvet i mångt och mycket försumrades under dess ledning, som egentligen icke var någon ledning alls.

DEUNTZER
Konseljpresident.

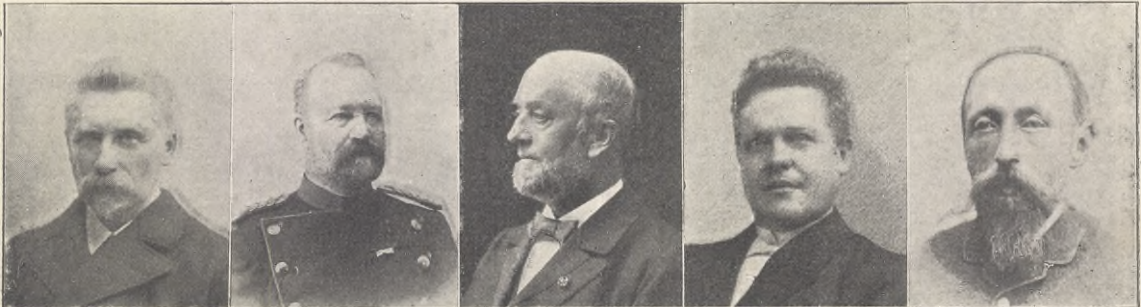
Betecknande för detta förhållande äro de ju rent abderitiska, mot all naturlig rättkänsla skriande fall, som på den senaste tiden upprört sinnena i Danmark inom rättskipningens område och öfverallt både i de högre ämbetsverken och i de administrativa verken — tullen måhända undantagen — hade utbildat sig en sorg-

någon annan med de speciella kapaciteter, särskildt beträffande språkkunskap, som äro erforderliga för en utrikes minister.

Att här närmare söka karaktärisera den nya ministären kan ju ej komma i fråga, men så mycket kan dock sägas, att den nye konseljpresidenten efter allt att döma gjort ett synnerligen godt grepp vid valet till sin ministerlista. Man har alldeles icke gjort någon kompromiss och tagit in några af de moderatas eller af högerns män, men han har lagat, att vänsterns alla faser representerats af sina mästa dugande krafter. Så ha vi den grupp, som mästa närmar sig de moderate, representerad af Højesteretsagförel Alberti och bonden Ole Hansen-Bringstrup, den gamla Bergska fraktionen af statsrevisorn f. folkskolläraren Christensen-Stadil och redaktör

Enevold-Sørensen samt slutligen den köpenhamnske »intelligensvästerns» män, den radikala »Politikens» radikale redaktör Viggo Hörup samt grosshandlare Christopher Hage.

Lägger man så härtill de båda militära ministernar: chefen för örlogsvarvet, den gamle vän-

HÖRUP
Arbetsminister.

MADSEN
Krigsminister.

JÖNCKE
Marinminister.

CHRISTENSEN-STADIL
Kultusminister.

SÖRENSEN
Inrikesminister.

lig byråkratism och en slentrian, som föranledde och äfven som oftast motiverat våldsamma angrepp i oppositionsprässen.

Nu skall det bli annat af; det kommer nog att vädras och luftas åtskilligt både här och hvar, och äfven med en mycket moderat politisk uppfattning kan man, som sagdt, ej säga annat, än att hvad som härutinnan sker, är ganska godt . . .

Främst bland de män, som skola göras, märkes naturligtvis konseljpresidenten prof. Deuntzer, hvilken öfvertagande af utrikesministerportföljen, då han ju som juris professor och erkänd auktoritet på rättsforskningens område varit närmast till chefskapet för justitiedepartementet, berodde på att greve Holstein-Ledreborg i sista stund drog sig tillbaka och att inom ministären knappast fanns

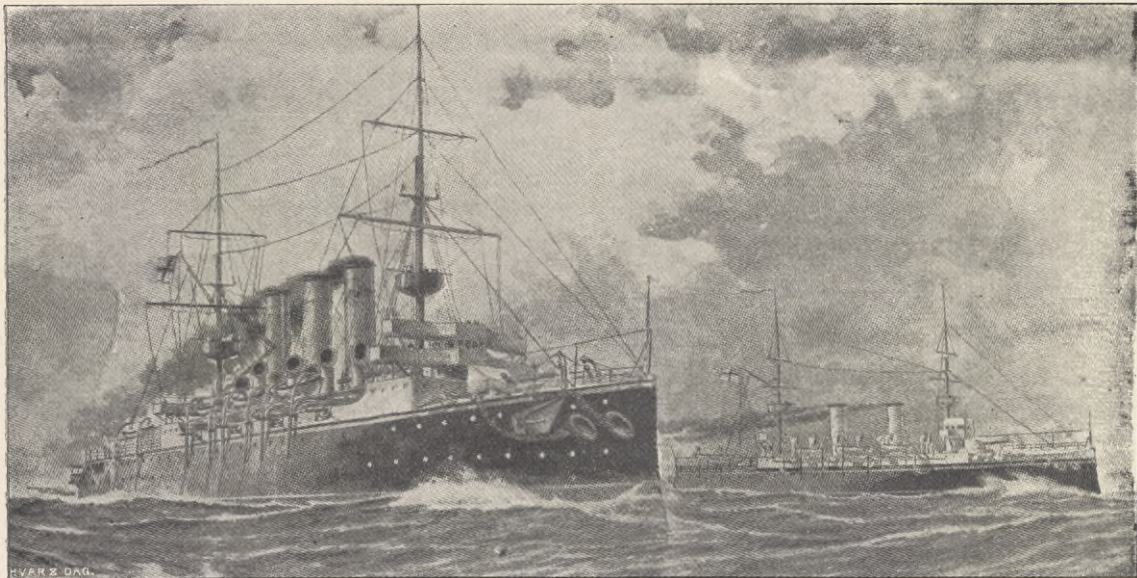
stermannen amiral Jöncke, hvilken länge varit påtänkt som sjöminister, då vänsterns dag en gång skulle komma, samt chefen för fästningsartilleriet öfverste Madsen, som hittills alls ej varit politiskt känd, är listan komplett.

Till slut kan nämnas, att detta är Danmarks andra vänsterminister, den första, Rotwits ministerium af anno 60, räckte ej fulla tre månader, då högern efter konseljpresidentens hastiga död åter tock öfverhand. Det är ju att hoppas, att detta andra vänsterministerium må få en längre lifslängd och mera genomgripande betydelse än det första. Som redan nämnts: nötter fins där fullt upp att knäcka just nu i Danmark:

— 1 —

EN INTRESSANT TÄFLAN.

DE ENGELSKA KRYSSARNE »HYACINTH» OCH »MINERVA» PÅ VÄG TILL GIBALTAR.

Vid engelska flottan ha på senaste tiden pågått omfattande profningar för att utröna eventuella fördelar vid användandet af ett nytt franskt ångpannesystem, det s. k. Bellevillesystemet, i stället för det nu i allmänt bruk varande cylinderpannesystemet. Skillnaden mellan båda systemen är i hufvudsak, att under det elden i cylinderpannorna passerar tuber, som äro omgifna af vatten, så är principen vid Bellevillepannorna alldeles motsatt, i det att här vattnet passerar tuberna, hvilka upphetas af den omgivande elden. Bellevillepannorna äro mindre och kunna i nödfall uppeldas på nästan lika många minuter, som det tager timmar med det gamla systemet. För att göra en grundlig profning af de båda systemen utrustades en andra klass kryssare »Hyacinth» med 18 Bellevillepannor om 10,000 hkr och fick till medtäflare en annan kryssare »Minerva» af samma klass, försedd med 8 cylinderpannor om 9600 hkr — kolförråd o. d. voro alldeles lika och gällde det

nu, hvilket af de bägge fartygen, som på kortaste tiden kunde tillryggalägga vägen mellan Portsmouth och Gibraltar, hvarjämte man naturligtvis äfven ville utröna de båda systemens duglighet i öfriga afseenden. »Minerva» anlände cirka 6 timmar före Hyacinth å hvilken en tub sprungit. En af fördelarna med moderna systemet är emellertid, att, om exempelvis vid denna täfling en panna af Bellevillesystemet urståndsatts, man endast förlorat $\frac{1}{8}$ af hela kraften, under det man, om en cylinderpanna vägrat fungera, skulle förlorat $\frac{1}{8}$ af hela kraften. »Hyacinth» gjorde med Bellevillepannorna 18 knop under 103 timmar, och ansågs resultatet på det hela tillfredsställande. Äfven på återvägen vann emellertid »Minerva» ett par timmar på Hyacinth. Sympatierna luta också fortfarande öfvervägande åt det gamla systemet, som anses mera pålitligt, men det moderna har nog många ifriga förespråkare bland teknici.

STAHLHEIMS TURISTHOTELL I NORGE.

Under sin nordlandsfärd har kajsar Wilhelm några dagar uppehållit sig å det nya, präktiga turisthotellet Stahlheim, hvilket rest sig i det nedbrändas ställe, och där kajsaren har en hel våning — fem större rum och några smårum — stående till sin disposition, då han aflägger ett besök å ho-

tellet. Dessa rum äro monterade speciellt för honom: så skall t. ex. kajsarens säng ha en längd af 2,30 meter och en därtill svarande bredd. Elektriskt ljus finnes inledt öfverallt. Det nya, ståtliga hotellet, som ej kan väntas fullt färdigt förrän till hösten, kommer då att upptaga en areal af 6,600 kvadratfot.

GATUBILDER FRÅN DE HETA DAGARNE.

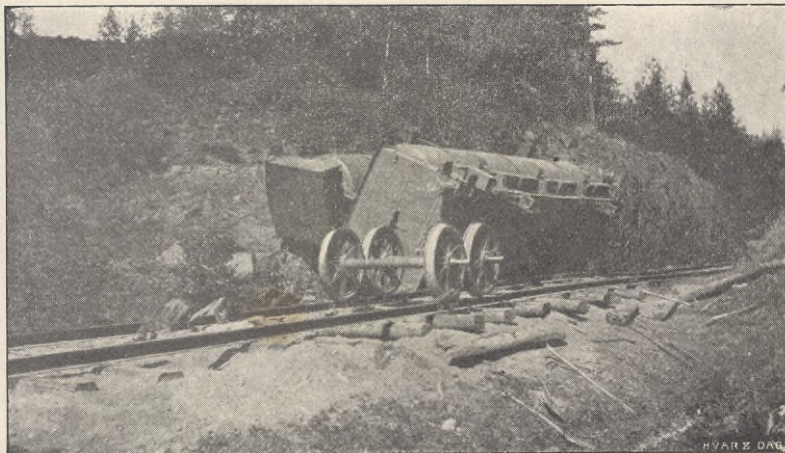
Hela den civiliserade och förmodligen äfven den ociviliserade mänskligheten ha nu suckat under ett par glödheta veckors tid. Och mycket hedrande är det då för bemälda, suckande, civiliserade del, att den äfven har en tanke kvar för »kreaturens suckan» — i all synnerhet då för de af krittarna, som nog mest äro utsatta för dagens tunga och hetta, nämligen de äfven i detta elektricitetens århundrade oumbärliga »pållarne»... Säkerligen sköta de ock, då de äro föremål för svalkande afkyningar samt beklädas med pryd samma och finurliga skyddshufvudbonader, bra mycket bättre åt sina hjärtevarma husbönder sitt dragande kall — i värmen!

Foto. A. Lindahls Foto.-aff., Sthm.

JÄRNVÄGSOLYCKAN VID FORSERUM.

En svårare tågolycka inträffade den 26 juli mellan Nässjö och Forserum. Ett persontåg afgick nämligen kl. 7 f. m. från förstnämnda station, medförande ett större antal passagerare samt dessutom en s. k. gasvagn, hvilken plötsligen urspårade och med sina bakhjul uppref rälsen på en sträcka af ej mindre än 900 meter. Dessbättre förblefvo, oaktadt gasvagnen, då tåget stoppades, vräktas omkull mot en bergvägg, gasbehållarne oskadda, och ingen explosion skedde. Hade en dylik inträffat, kunde ju en förfärlig olycka blifvit följden. Nu resulterade dess bättre det hela i några föröfrigt rätt afsevärda rubbningar i trafiken.

DEN STORA FARTYGSEXPLORATIONEN Å GÄDDVIKEN.

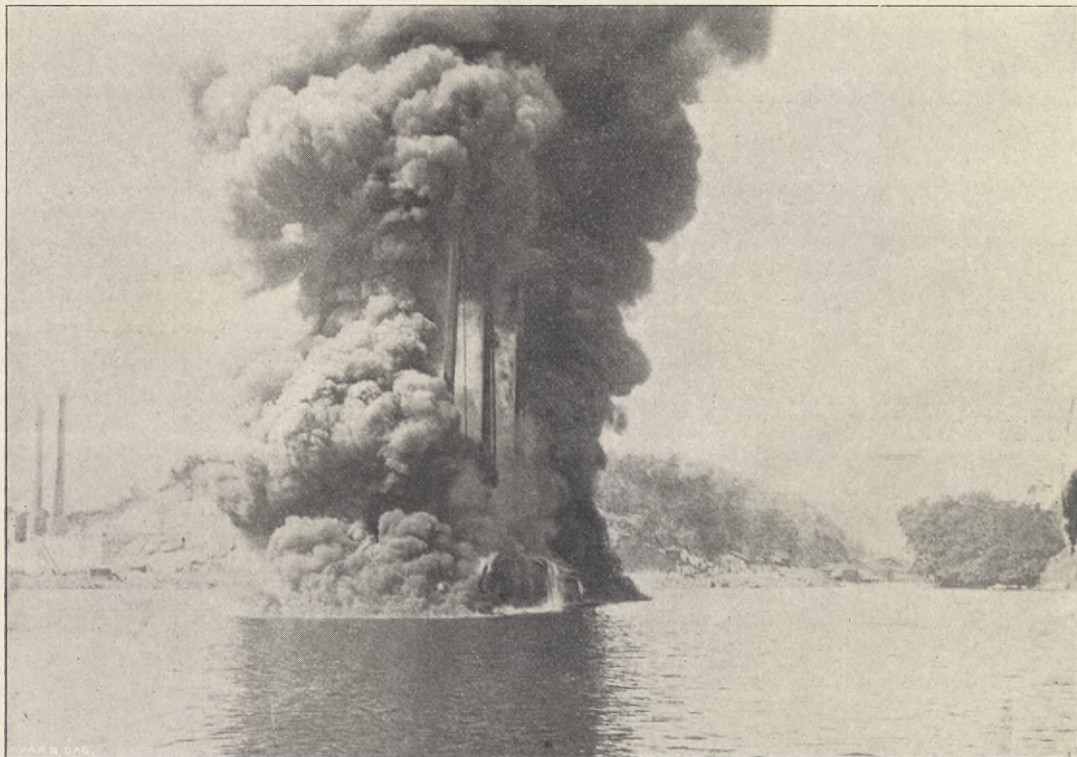
Fotografier för HVAR 8 DAG af A. Lindahls fotografiäffär, Stockholm.

En af de hemskaste olyckshändelser, som på länge timat inom vårt land, ägde rum tisdagen den 23 juli strax före kl. $\frac{1}{2}$ 9 på morgonen, då amerikanska barkskeppet »Louise-Adelaide» sprang i luften å Gäddviken, dit fartyget anländt under natten för att sedermera lossa sin last af nafta och gasolja vid det stora fotogenupplag, som har sin plats vid vikens ena strand.

Gäddviken är för öfrigt belägen vid Saltsjön, strax utanför Stockholm, och man kommer med ångbåt dit på 15 å 20 minuter. I närheten finnes flera stora industriella etablissemang, såsom Sommeli oljefabriker, Finnboda slip, vid sjelfva viken en superfosfatfabrik, o. s. v.

platsen och var till hands så länge elden rasade, lyckades man släcka flammorna, hvar efter de visade sig. Mest hotande såg det ut vid $\frac{1}{2}$ 2-tiden på natten, då aktern af fartyget lossnade och sjönk och ett stort antal naftafat flöto ut: hela sundet mellan Hästholmen och Gäddviken var då ett enda stort eldhaf, och bildade ett skådespel, hvilket i all sin hemskhet var oförläpneligt praktfullt och imponerande.

Men den fruktansvärda olyckan kräpde dessvärre äfven människolif, många människolif. Af fartygets besättning, 8 man med kaptenen, omkommo vid explosionen alla utom två, nämligen den svenske styrmannen, som dock blef svårt skadad, och

EN TIMME EFTER EXPLOSIONEN Å GÄDDVIKEN.

Den som skrifver dessa rader, befann sig vid Finnboda, då explosionen inträffade. Den lät som ett väldigt kanonskott, dock icke skarpt, utan doft.

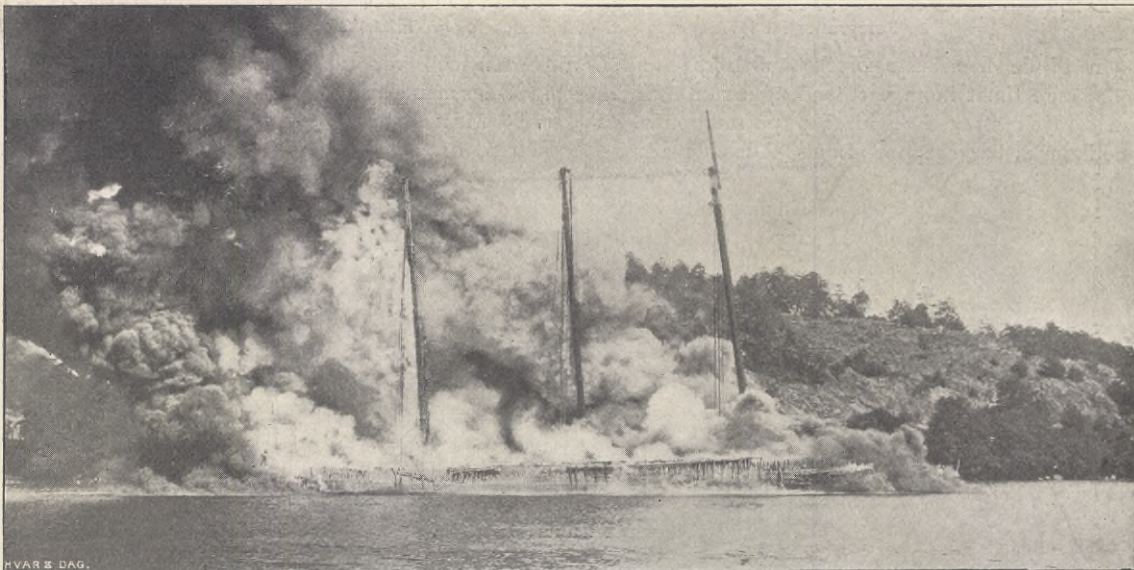
Husen skakade, dörrar och fönsterluckor flögo upp. I nästa ögonblick uppsteg en kolossal, svart rökpelare, högt öfver skogen och det väldiga bärg, Skatbärgen, som reser sig vid viken. Denna rökpelare var sedan synlig hela dagen och större delen af natten, ty så länge varade naftabranden, och hade det icke rådt så godt som fullständig vindstilla, skulle branden gifvetvis fått ännu större omfattning. Nu antändes visserligen upprepade gånger skogen på den närbelägna Hästholmen, men tack vare Stockholms brandkårs flodängspruta »Phoenix», hvilken redan vid 9-tiden på morgonen anländt till

en dansk matros. Och dessutom dödades sex stockholmare, däraf en tulltjänsteman och 3 tullbetjente, hvilka just skulle visitera fartyget, samt en clerk och en skeppshandlare, som äfvenledes begifvit sig till detsamma.

Om huru elden uppkommit, vet man, när detta skrifves, ingenting med bestämdhet och osäkert är väl, om man någonsin skall få klarhet härutinnan. Ett antagande är, att tullångaren, hvilken lade till tätt bredvid »Louise-Adelaide», antändt gäserna från den farliga lasten. Möjligt är också, att man begått någon oförsiktighet ombord å amerikanaren, då eld uppgjordes på morgonen.

I hufvudstaden väckte olyckan ett oerhördt uppseende. Man såg från kajerna hela tiden den

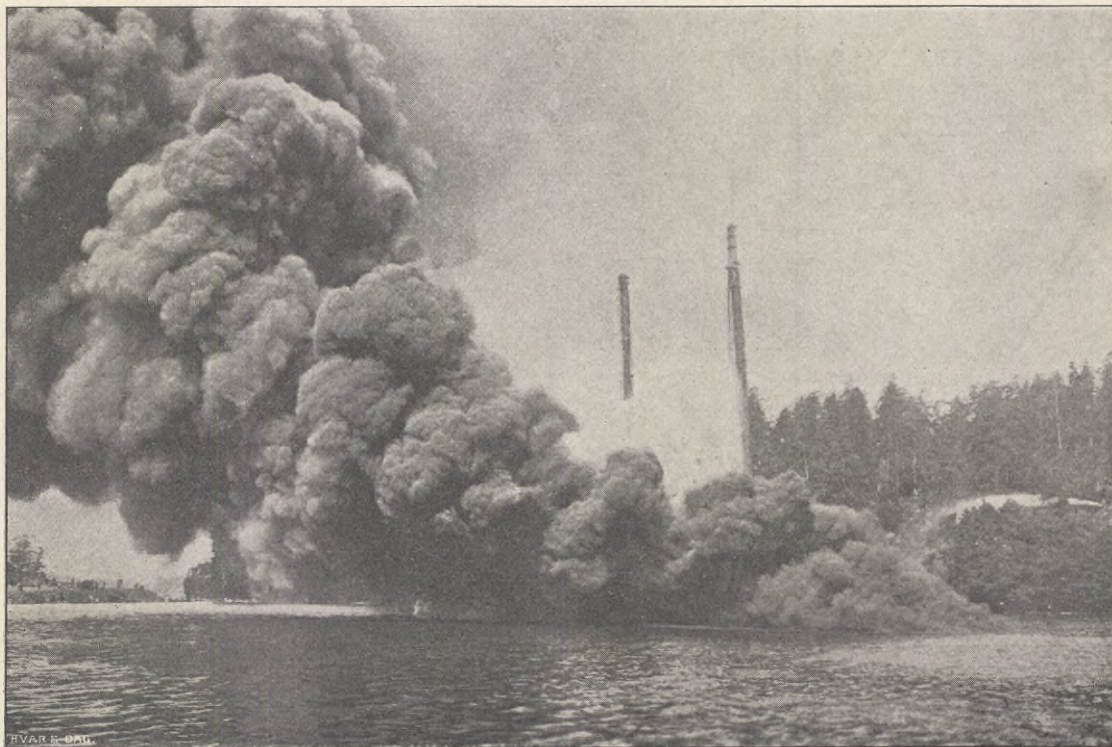

FARTYGET I BRAND EFTER EXPLOSIONEN.

våldiga svarta rökpelaren, och tidningarnes extra-
blad gäfvos efter hand kommentarierna till kata-
strofen. Öfver Söder drog redan från 9-tiden på
morgonen en formlig folkvandring. En mängd bå-
tar gjorde under hela dagen och halfva natten
extraturer till brandplatsen, och alla voro de full-
proppade med skädelystna. Man formligen slogs

för att komma ombord, och man anser, att minst
50,000 personer åsågo fartygsbranden: på stränderna
och bergen kring viken stodo nyfikna i kompakta
skaror, och man gaf sig t. o. m. ut i roddbåtar
rundt kring det brinnande fartyget, utan att ens
låta afskräcka sig af de smärre explosioner som
tidt och ofta inträffade.

TVÅ AF DE VID EXPLOSIONEN OMKOMNA PERSONERNA ÅTERFINNAS I »VECKANS PORTRÄTTGALLERI».

TVÅ NAFTAFAT EXPLODERADE JUST NÄR DETTA FOTOGRAFERADES.

KONUNGEN PÅ BYGDÖUTSTÄLLNINGEN.

Fotografier för HVAR 8 DAG af N. Skarpmoen, Kristiania.

Under sin senaste vistelse i Norge har konungen bl. a. aflagt besök å den vackra och intressanta kulturhistoriska utställning, som f. n. afhålles å Bygdö vid Kristiania.

Med särskildt intresse besåg h. m:t först

»Här kunna ni fråga mig om hvad som hälst; här har jag reda på hvarenda sak.»

Med särskildt intresse besåg naturligtvis konungen en modell till korvetten »Örnen», ombord å hvilken han som trettonårig prins tjänstgjorde som kadett.

KONUNGEN EMOTTAGES VID SIN ANKOMST TILL UTSTÄLLNINGEN.

marinutställningen; hans intresse för allt som rör sjön är ju allom bekant, och härutinnan är han ju fackman så god som någon.

Då konungen fick se en fullriggad fregatt, som bl. a. exponeras, med dess mycket invecklade tackling, anmärkte han också till en af de närvarande herrarne:

Äfven kyrkoafdelningen och den rikhaltiga hufvudutställningen besågos af hans majestät i detalj och med största intresse; i synnerhet voro å den senare utställningen den rikhaltiga samlingen af porträtt föremål för konungens uppmärksamhet, och man fick här många otvetydiga bevis på hans ingående personal-

KONUNGEN LÄMNAR UTSTÄLLNINGEN.

kännedom och utomordentliga minne. Äfven vid många andra af de utställda föremålen visade konungen genom olika yttranden och

frågor sitt intresse för och sin kännedom om den Norges kulturperiod, hvaraf utställningen ger en synnerligen fyllig bild.

EN UNIK BRO

från den gamla goda tiden, då man ej sparade på virket, finnes på vägen Sundsvall—Östersund i Selångers socken ungefär 3 km väster om Sundsvall. Den ser ju högst vördnadsbjudande och »reputerlig» ut den gamla bron, och torde väl vara något i sitt slag enastående.

Amatörfoto. P. Wide, Sundsvall.

LANDSVÄGSBRO PÅ VÄGEN SUNDSVALL—ÖSTERSUND.

BERGIELUND.

STOCKHOLMS BOTANISKA TRÄDGÅRD.

Fotografier för HVAR 8 DAG från A. Lindahls fotografiäffär, Stockholm.

Det är för icke så länge sedan Stockholm fick sin första verkliga botaniska trädgård, ehuru väl densamma har ganska gamla anor. Den bekante professor P. J. Bergius gjorde nämligen i sitt testamente af anno 1784 en donation till Vetenskapsakademien, bestående af 100,000 daler kopparmynt, ett större, hufvudsakligen botaniskt bibliotek, ett herbarium samt ett par gårdar vid Karlbergsallén i Stockholm. B. hade själf där skapat den förnämsta fruktträdgården i mellersta Sverige, och det var hans afsikt, att Bergielund skulle bli en »schola för horticulturen i riket». Akademien borde äfven utse en »professor Bergianus», som skulle ha uppsikt öfver anläggningen.

Emellertid blef på 1870-talet det ursprungliga Bergielund indraget i stadsplanen och genomskuren af flere gator. Akademien fick då tillstånd att 1884 sälja egendomen, och för Bergianska stiftelsens räkning inköptes så Haga-Frescati vid Brunnsviken.

Trädgårdarne därstädes delades i två afdelningar, en praktisk och en rent vetenskapligt-botanisk, och Stockholm hade härmed fått sin första vetenskapliga-botaniska trädgård.

*

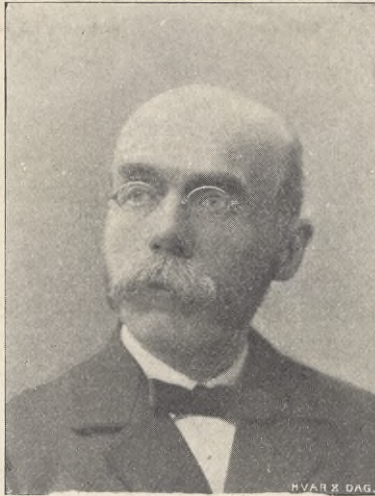
Professor Bergianus är nu *Veit Brecker Wittrock*, och meddela vi några data ur den framstående vetenskapsmannens lif.

Prof. W. är född i Elfsborgs län den 5 maj 1839, blef student i Uppsala 1857, fil. d.r och docent i botanik 1866, e. o. professor i samma ämne 1878. Han blef s. å. ledamot af Vetenskapsakademien och utnämndes 1879 till »professor Bergianus» och intendent för Naturhistoriska riksmuseets botaniska samlingar. Det var W., som 1886—91 uppgjorde och genomförde planen för Bergielunds botaniska trädgård, där växterna anordnats icke blott efter systematiska, utan äfven efter växtgeografiska och biologiska grunder. Han har från trycket utgifvit ett högst betydande antal arbeten.

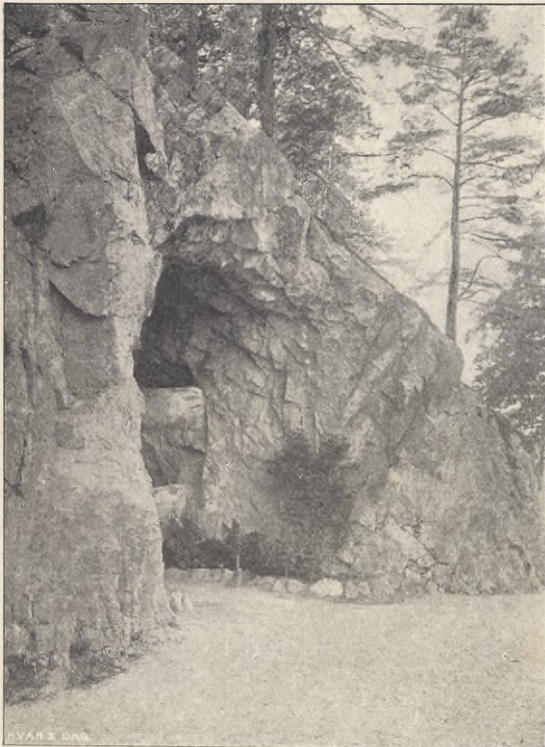
En lustvandring i det vackra Bergielund lönar väl mödan. Utan att vara botanist i någon högre grad, kan man här ha stort nöje af att betrakta blomorna i de olika afdelningarne. Och nere vid Brunnsviken locka

ett par svala, trefliga grottor. Sedan i följer äger Bergielund ett stort växthus, afsedt för tropiska blommor. Nyligen blommade där bl. a. den underbara *Victoria regia*, »Vattnets drottning».

Vi veta — skrifer en kännare härom — att

VEIT BRECKER WITTROCK.
Professor Bergianus.

EN AF GROTTORNA I TRÄDGÅRDEN.

ITALIENSKA TERRASSEN.

hon egentligen hör hemma i Centralamerika, att hon upptäcktes i början af 1800-talet, kom till Europa första gången 1849 och nu för tiden förekommer i alla förnämligare botaniska trädgårdar, äfvensom att hon i Bergianum trivdes godt och bevaras genom årlig återplantering. Den väldiga plantan är nämligen ettårig. Hvad måhända en och annan däremot icke vet, är att »Vattnets drottning» ingalunda är en märkvärdighet, som först med det 20:e seklets ankomst blifvit äfven Sverige tillhörig. Redan på 1850-talet fanns nämligen ett Victoria-hus vid Rosendals lustslott; i Göteborgs trädgårdsförenings växthus blommade Victoria likaledes under samma årtionde och har där varit föremål för fortsatt odling.

Man får dock vara beredd på ett litet extra ångbad, om man vill skåda Victorias prakt. Temperaturen är i det tropiska växthuset visserligen »blott» 32 gr. C., men den blir än mera tryckande genom den fuktiga atmosfär, som där råder.

Men detta lilla obehag tager man gärna för att få skåda Victorias prakt. Hon består oss en fullt utslagen blomma, som redan böjt sina rosenröda, mandeldoftande blad något nedåt, samt en svällande knopp, som väl inom kort står i fullt flor. Men hon är ej ensam om att fångsla uppmärksamheten, och en och annan torde till och med känna sig mer intresserad af omgifningen. I krans rundt om cisternen stå nämligen nu i fullt flor en mängd högväxta gräs med prydliga ax. Det är den vanliga risväxten och ett par af dess varieteter — främlingar sålunda från det hetaste

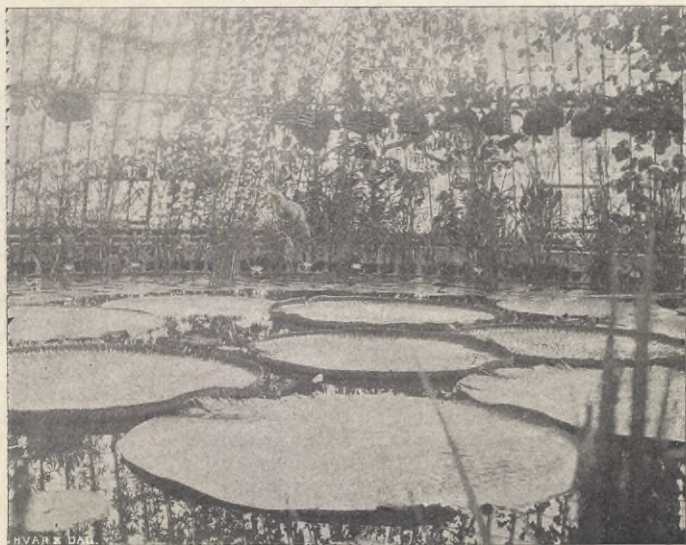

VÄXTHUSET I BERGIANSKA TRÄDGÅRDEN, DÄR »VICTORIA» BLOMMAR.

Asien, som åtminstone i grötform, särskildt vid juletid, äro oss väl bekanta. Vidare se vi den blå afrikanska näckrosen (*Nymphaea Zansibariensis*) på smidiga stänglar sticka upp sina härliga blommor, i ett par sidocisterner vänta ett par lotusarter (*Nelumbium*) på att blifva tillräckligt gamla att utveckla sina blommor, och rundt omkring den stora cisternen stå exotiska krukväxter i rik färgprakt.

*

Vetenskapsakademien gjorde för öfrigt en mycket god affär på det ofvan omtalade tomtbytet, i det att försäljningssumman för den gamla Bergianska trädgården, där väl, i förbigående sagdt, de flesta botaniserande stockholmsstudiosi i sin ungdom snattat en eller annan växtraret, och hvars värde under årens lopp, särskildt genom Vasastadens tillkomst, stigit ofantligt, uppgick till icke mindre än 1,020,000 kr., och den för stiftelsens räkning nyinköpta egendomen ej kostade mer än 230,000

VICTORIA REGIA I BLOM SAMT LOTUSBLOMMAN I BERGIANSKA TRÄDGÅRDEN.

PROFESSOR WITTRUCKS BOSTAD I BERGIELUND.

kr. Man har därför här god råd att göra något stortadt och har under prof. Wittrocks insiktsfulla ledning också gjort detta, ehuru väl, som naturligt är, ännu allt icke kan vara fullfärdigt. Dem som närmare intressera sig för den intressanta

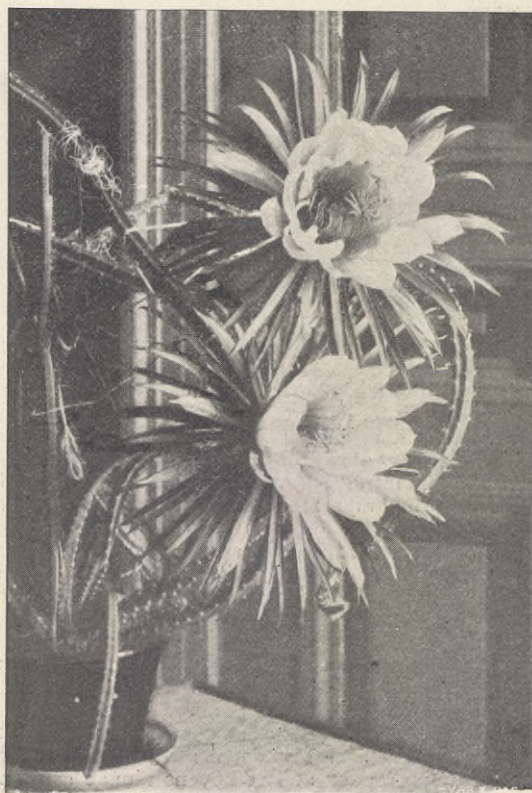
skapelsen, hänvisa vi till prof. Wittrocks tvänneskrifter: »Några bidrag till Bergianska stiftelsens historia» (1890) och »Om planen för Bergielunds nya botaniska trädgård», bägge intagna i tidskriften »Acta Horti Bergiani», den 1890 uppsatta tidskriften.

NATTENS DROTTNING.

I sammanhang med ofvanstående återgifva vi en lyckad bild af en annan tropisk växt, den från Västindien stammande kaktusarten »Nattens drottning» (*Cereus grandiflorus*), hvilken nyligen blommade så långt norrut som i Luleå. Denna växts sällsynt praktfulla, vaniljluktande blommor karakteriseras för öfrigt af deras korta varaktighet: de här afbildade slogo sålunda ut vid 3-tiden på e. m. och utvecklade sin exotiska fägring till kl. 2 på natten — och vissnade alltså efter den korta lefnaden af 11 timmar.

Dess blommor äro ända till 8 tum breda samt hafva guldgula foderblad och snöhvita kronblad.

Samma kaktus har för närvarande ännu en knopp, hvadan förhoppning finnes att man en gång till skall få se växten gå i blom. Äfven förra året bar växten knopp, hvilken dock ej utvecklade sig till blomma.

Amatörfoto. Glaas, Luleå.

NATTENS DROTTNING.

JUBILEUMSFÄSTSPELN I BAYREUTH.

Korrespondens med fotografier för HVAR 8 DAG.

I dessa dagar firas i den bekanta Wagnerstaden ett jubileum: det är i år 25 år sedan Wagners berömda »Festspielhaus» öppnades. Svåra dagar har Bayreuth upplevat, och hård kamp har det kostat, innan det lyckats att åt Wagnerteatern gifva den betydelse, icke blott nationella utan äfven internationella, som den nu äger.

Man har hittills antagit att Wagner kommit på idén till sin teater först i förbindelse med Nibelungtetralogien, som icke passade inom den vanliga teaterns ram. Men enligt hvad Berlins Wagnerförening funnit, hade Wagner emellertid långt före »ringens» komponerande funnit på att efter egna idéer bygga ett operahus med dold orkester

1875 var byggnaden färdig, och ett år senare uppfördes i denna »Nibelungsringen» tre gånger under tre efter hvarandra följande veckor inför en parterr af furstar, konstnärer, konstvänner och lärde. Den konstnärliga framgången var stor, men det finansiella spöket var tyvärr icke bortjagadt med detta konstnärliga resultat. För att komma ut ur de pekuniära svårigheterna måste Wagner, hur svårt det än kändes för honom, sälja uppföranderätten af »Nibelungsringen» åt teaterledaren Neumann, som med en utvald konstnärsskara drog rundt med den, först öfver kontinenten och sedan öfver Oceanen till Amerika. Utom den betydande köpesumman vann Wagner härigenom, att hans

RICHARD WAGNERS VILLA »WAHNFRIED».

och amfiteatraliskt ordnade åhörareplatser. Hans planer hindrades emellertid länge på grund af hans mycket dåliga ekonomiska ställning. Dessutom ville Wagner göra tillträdet till teatern fritt för alla, afskaffa inträdesavgifterna, utbilda densamma till en fruktbringande medelpunkt för den tyska konsten, hvartill ju behöfts millioner.

Först med Ludvig II:s af Bayern tronbestigning 1864 kommo bättre dagar för den af ödet följde, misskände Wagner. Den konstälskande konungen tillförsäkrade mästaren en sorgfri existens och underlättade på många sätt realiseringen af de stora planerna. Den ursprungliga afsikten att välja München såsom plats för Wagners fästspelsteater föll dock på grund af andra inflytanden, och den tysta lilla bayerska staden Bayreuth valdes i stället. 1872 lades grundstenen till Wagnerteatern under uppförandet af Beethovens nionde symfoni, dirigerad af Wagner.

verk bekantgjordes öfver hela den kultiverade världen och att det fiendtliga motståndet mot hans operareform alltmera försvann. En mängd Wagnerföreningar uppstod, ägnande sig åt utförandet af mästarens arbeten, och denne kunde nu helt hängifva sig åt komponerandet af »Parsifal», som 1882 för första gången uppfördes i Bayreuth, och som enligt mästarens uttryckliga önskan, ännu under ett tiotal år endast får utföras på hans Bayreuthteater.

Kort efter »Parsifals» framförande på scenen dog Wagner af hjärtslag, och under de vackra träd, som omkransa hans villa i Bayreuth, »Wahnfried», sover han nu, medan hela världen andaktsfullt samlas i hans konsttempel. Hans efterlämnade familj, främst fru Cosima Wagner, Liszts dotter och före giftermålet med Wagner Hans von Bülow's fru, samt sonen Siegfried Wagner hafva gjort till sin liffsuppgift att värna om Richard Wagners verk och föra hans idéer vidare.

WAGNERS TEATER I BAYREUTH.

De äro Bayreuths suveräna regenter och statsöfverhufvud i den konstnärstat, som samlats omkring Wagners arbeten. Hvertannat år inkalla de de mest framstående Wagnerdirigenter och Wagnersångare till fästspelen i Bayreuth, som då blir vallfartsorten för musikälskare från alla håll i världen.

25-årsjubileet firas nu också med under ett par månader pågående fästspel, hvilka — såsom skett hvarje år sedan 1882 — inledts med »Parsifal», mästarens svanesång. Såsom nyhet på Wagneroperan i Bayreuth uppföres i år äfven »Den flygande holländaren», i hvilken opera, som bekant, vår duktige barytonist John Forsell af en händelse kommer att medverka. Härefter är »Rienzi» den enda af Wagners operor, som icke gifvits i Bayreuth.

En af dem, som alltid deltog i det första fästspelet på Bayreuththeatern för 25 år sedan, är äfven såsom aktiv deltagare i år Wagners vän, nämligen den berömde dirigenten Hans Richter. Af sångare och sängerskor, som äfven i år uppträda, må nämnas vår berömda landsmaninna Ellen Gullbranson såsom Brynhilda och såsom Kundry i »Parsifal» samt Johannes Elmlblad.

Den framstående svenska sångerskan ELLEN GULLBRANSON som Brynhilda.

VECKANS PORTRÄTTGALLERI.

N. J. HOLST.

ELSA BORG.

C. E. RÖNSTRÖM. †

A. OTERDAHL. †

FÖDELSEDAGAR. 80 år fyllde den 19 juli förste vaktmästaren och portvakten vid nationalmuseum *Nils Johannes Holst*. Född i N. Vrem i Skåne, fick H. i egenkap af kammarlänaren hos sedermera excellensen greve Carl Wachtmeister åtfölja denne på hans diplomatiska anställningar i Berlin, Bruxelles, Haag, Rom, London och Köpenhamn. H. var sedan kammarlänare hos excellensen de Geer, och tillträdde 1882 sin nuvarande post, där han förvärfvat sig stora sympatier från förmän och kamrater.

75 år fyllde den 19 juli fröken *Elsa Borg*. Dagen frädes på ett af hennes vid Edesta varande barnhem. Fröken B. tillbringar eljes sommaren på konvalescent- och hvilohemmet Nädhemmar, dit hon särskildt inbjudits. Fröken B. är, som bekant, ledarinna af missionen vid Hvita bergen i Stockholm. Tidigt föräldralös lärde hon känna nöden bland den fattiga befolkningen i den trakt af Katarina församling, som kallas Hvita bergen, och bildade 1874 en sällskap i syfte att samla medel till upprättande af en bibelkommission. År 1875 inköptes som hem för missionen en egenod vid Skånegatan, och fröken Borg blef föreståndarinna för hemmet. Här undervisades unga kvinnor i bibelkunskap, engelska, sjukvård m. m. för att sedermera utgå som sjuksköterskor eller arbeta vid barnhem o. s. v. Utom "bibelkvinnohemmet" förestår hon ett skyddshem för fallna kvinnor, ett missionshem och fem barnhem, däraf tre vid Edesta, nära Mölabo i Södermanland. Oaktadt sin höga ålder deltar fröken B. lika ifrigt som förut i arbetet.

DÖDSFALL. Den 23 juli afled i huvudstaden f. amiralitetskassören *Carl Edvard Rönström* i en ålder af 87 år. Den i sin krafts dagar mycket dugande mannen sörjes närmast af maka och son.

Den 17 juli afled i Borgå i Finland ingenjören *A. Oterdahl* i en ålder af 53 år. Svensk till börden, var O. grundläggare af den hästskofabrik, som för några år sedan anlades i Borgå. Han sörjes närmast af maka och många barn samt talrika vänner och bekanta.

Kassören vid Svenska spritförädlingsaktiebolaget *Carl Theodor Eklund* afled den 19 juli i Stockholm, 72 år gammal. E. hade i många år skött sin tjänst med ovanligt nit och gjort sig afhöllen af alla, med hvilka han kom i beröring.

Den 21 juli afled i Göteborg kaptenen vid Första Göta artilleriregemente R. S. O. R. af bayerska milit. förtj. ordens i kl. *Thure Martin Waldner* f. 1855. Kapten W., som var en synnerligen intelligent och skicklig officer, hade längre tid tjänstgjort vid bayerska armén och där liksom hemma förvärfvat sig många vänner för sitt öppna, redbara och tillgängliga väsen.

I sitt hem i Smedjebacken afled den 10 juli sjukstuguläkaren därstädes dr. *Gustaf Emil Florentin Höstman* i en ålder af 50 år. Den skicklige och samvetsgranne läkarens bortgång beklagas djupt inom det samhälle, där han nu verkat öfver sju år.

Med grosshandlare *Frans Oskar Hemlin*, som afled den 9 juli, bortgick en af Sundsvalls mera framstående affärsmän. H., som var född 1844, var bl. a. verkställande direktör vid Bëve & Comp:s kappfabrik, hade varit ledamot af stadsfullmäktige och revisor för lazarettet. Många stå sörjande vid den verksamme och välvillige mannens bär.

Den 7 juli afled i Råneå f. d. jägmästaren R. W. O. *Nils Ulrik Öqvist* i en ålder af nära 66 år. Jägmästare Ö. var i sin krafts dagar en synnerligen dugande forstman och för öfrigt en alltigenom sympatisk och redbar personlighet.

Föll på sin post gjorde vid den hemska fartygsexplosionen vid Göddviken tullöveruppsyningsmannen *C. E. Stenqvist*, hvilken just begitvit sig ombord a "Louise-Adelaide", då katastrofen inträffade. S. var född d. 6 mars 1855 och blef 1890 ordinarie kammarskrivare samt 1895 öfveruppsyningsman vid tullverket. S. var en synnerligen ömtyckt och värdad person. Han sörjes närmast af maka och tre barn.

Den vid explosionen likaledes så sorgligt omkomne skepps-handlaren *Reinhold Boman* var 46 år gammal. B. var född på Rommarö i Roslagen, där han först idkade handel. För en del år sedan flyttade han till Stockholm, där han öfvertog en skeppsfourneringsaffär vid Fiskarhamnen. Genom flit och omtanke lyckades han upprdriva denna affär till en af huvudstadens mera betydande. Den hjärtegoe och duglige mannen efterlämnar maka, som jämte många vänner stå sörjande vid den så plötsligt öppnade griften.

I Stockholm afled för en tid sedan maskinmästaren vid Stockholms vattenverk *Per Göran Jonsson* i en ålder af 49 år. J. hade innehåft sin befattning, som han skötte med stor omtanke, i 20 år. Han efterlämnar talrika sörjande af släkt och vänner.

Den 21 juli afled i huvudstaden f. bruksförvaltaren *Ludvig Bergström*, i en ålder af något öfver 80 år. B. blef vid 23 års ålder förvaltare vid Fredriksbergs järnbruk i Dalarna och år 1855 vid Ulriksbergs masugn och sågverk. Den aflidne var en sympatisk och ömtyckt person.

Skeppsredaren och sjökaptainen *Carl Peter Hultén* afled d. 20 juli i Helsingborg. Den aflidne, som de sista åren skött sjömanshuset i Helsingborg samt därjämte varit verkställande direktör i olika rederiaktiebolag, var född 1855 och sörjes af maka, fyra söner, föräldrar och syskon samt många kamrater och vänner.

C. TH. EKLUND. †

TH. M. WALDNER. †

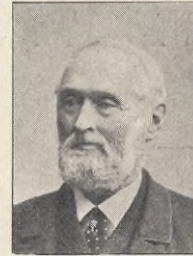
G. E. F. HÖSTMAN.

F. O. HEMLIN. †

P. G. JONSSON. †

LUDVIG BERGSTRÖM. †

N. U. ÖQVIST. †

C. E. STENQVIST. †

REINHOLD BOMAN. †

C. P. HULTÉN. †